

First data on rhabdophane with a negative Ce anomaly from the Igralishte pluton, Southwestern Bulgaria

Първи данни за рабдофан с отрицателна Се аномалия от Игралещенския плутон, Югозападна България

Eva Anastasova, Mihail Tarassov, Eugenia Tarassova
Ева Анастасова, Михаил Тарасов, Евгения Тарасова

Institute of Mineralogy and Crystallography, BAS, Acad. G. Bonchev str., bl. 107, 1113 Sofia;
E-mails: eva_anastasova@abv.bg; mptarass@dir.bg; etarassova@mail.bg

Keywords: rhabdophane, monazite, Ce anomaly, Igralishte pluton.

Въведение

При систематично изследване на променителните продукти, развиващи се по магматичния монацит на Игралещенския плутон (ЮЗ България), беше установено присъствието на вторичен монацит с изразена Се аномалия (Tarassov et al., 2015). В работата беше показано, че част от направените електронносондови микроанализи показва суми, значително <100%. Беше направено предположение, че тези участъци могат да отговарят на фосфат-хидратни минерали на редкоземни елементи (REE) като рабдофан ($\text{LREEPO}_4 \cdot \text{H}_2\text{O}$).

Материал и методи

Бяха изследвани два вида препарати – аншлифи и ръчно отделени монацити, споени в таблетки от епоксидна смола. И двата вида препарати са полирани според протокола за изследвания на минерали с помощта на EBSD в SEM. Материалите са охарактеризирани посредством визуализация в режим на обратно отразени електрони (BSE), електронносондови микроанализи с използване на

EDS при 14 kV и дифракция на обратно отразени електрони (EBSD) при 20 kV. Всички изследвания са проведени в сканиращ електронен микроскоп ZEISS SEM EVO 25LS, снабден с аналитична система EDAX Trident.

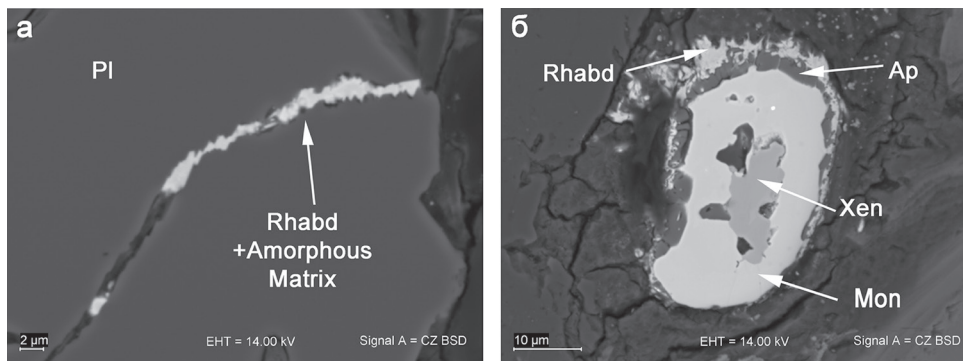
Резултати и дискусия

В резултат от проведените изследвания е установено, че:

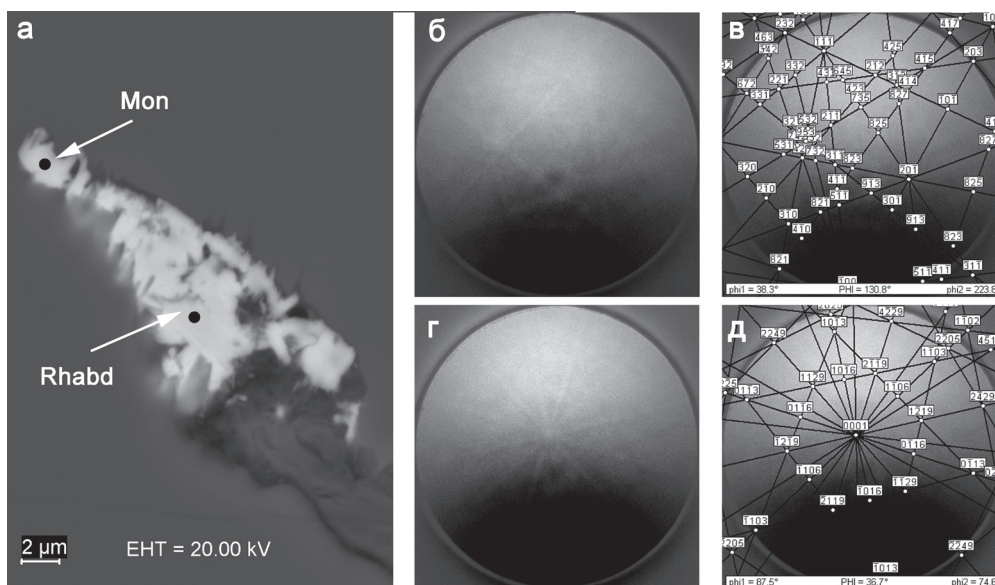
– вторичните REE фосфатни продукти са представени от монацит, аморфна маса (без EBSD) и рабдофан – всички с отрицателна Се аномалия.

– рабдофан беше установен само в аншлифи във фини прожилки (с дебелина до 2 μm) и агрегати с размери до няколко μm , запълващи пукнатини и каверни в плагиоклазите, и по-рядко във външните зони на силно променени първични монацити. Рядко се наблюдава пространствена връзка на рабдофана с магматичния монацит или други REE минерали (фиг. 1).

– детайлното изследване на вторичните REE фосфатни продукти показва, че основната им маса

Фиг. 1. Рабдофан: а – прожилка в плагиоклаз; б – по периферията на променен магматичен монацит

Фиг. 2. *a* – СЕМ образ (BSE) на агрегат от вторичен монацит, рабдофан и аморфна REE фосфатна матрица; *б* – дифракционна картина от обратно отразени електрони на монацит; *в* – индексирана дифракционна картина на монацит; *г* – дифракционна картина от обратно отразени електрони на рабдофан; *д* – индексирана дифракционна картина на рабдофан

се характеризира с ниска степен на кристалност и много често не дава дифракция, като само в отделни точки се регистрира дифракционна картина, отговаряща на рабдофан. Тази структурна нехомогенност вероятно е свързана и с химична такава (високи вариации на U и Th, установени при вторичния монацит с отрицателна Ce аномалия – Tarassov et al., 2015).

– в редки случаи се установява едновременното присъствие на вторичен монацит и рабдофан, доказано с EBSD, като и двете фази са с отрицателна Ce аномалия. Двата минерала не се намират в непосредствен контакт един с друг, а са включени в неопределена REE фосфатна матрица (фиг. 2).

Поради способността на Ce да проявява както III, така и IV степен на окисление се смята, че подобни аномалии са индикация за окислителни нискотемпературни условия (Mayer et al., 2014). Като възможна причина за формиране на монацит с отрицателна Ce аномалия беше предложено (Tarassov et al., 2015) хидротермално въздействие (300 ± 50 °C) преди ~ 36 Ma (Peytcheva et al., 2009), свързано с палеогенският вулканизъм в района (Zagorchev, Dinkova, 1991). Установяването на едновременното присъствие на вторични REE фосфатни минерали (рабдофан и монацит) с отрицателна Ce аномалия показва, че променителните процеси са продължили и при значително по-ниски температури (<200 °C – Hikichi et al., 1996), вероятно при участие на вадозните води.

Заклучение

Проведените EBSD изследвания на образци от Игралещкия гранитен плутон доказаха наличие-

то, наред с вторичен монацит с отрицателна Ce аномалия, и на рабдофан, също с такава аномалия. Не е установена фазовата принадлежност на нискоопределените (аморфни) REE фосфатни фази, за което е необходимо прилагането на локални спектроскопски методи. Формирането на вторични REE фосфатни минерали с отрицателна Ce аномалия (монацит, рабдофан, аморфна фаза) е индикация за наложено нискотемпературно хидротермално събитие, вероятно свързано с палеогенската вулканска активност в района.

Благодарности: Изследването е извършено по Проект ДФНП – 181 А-1/14.05.2016 по „Програма за подпомагане на младите учени в БАН“.

Литература References

- Mayer, B. S., E. Krenn, F. Finger. 2014. Microcrystals of Th-rich monazite (La) with a negative Ce anomaly in metadiorite and their role for documenting Cretaceous metamorphism in the Slavonian Mountains (Croatia). – *Mineral. Petrol.*, 108, 231–243.
- Tarassov, M., E. Anastasova, E. Tarassova. 2015. First data on monazite with a negative Ce anomaly from Igralishte pluton, Southwestern Bulgaria. – In: *Proceedings of the National Conference “GEOSCIENCES 2015”*, 31–32.
- Hikichi, Y., T. Ota, T. Hattori, T. Imaeda. 1996. Synthesis and thermal reactions of fahnestonite-(Y). – *Mineral. J.*, 18, 3, 87–96.
- Peytcheva, I., A. von Quadt, M. Tarassov, N. Zidarov, E. Tarassova, V. Andreichev. 2009. Timing of Igralishte pluton in Ograzhden Mountain, SW Bulgaria: implications for the tectono-magmatic evolution of the region. – *Geologica Balc.*, 38, 1–3, 5–14.
- Zagorchev, I., I. Dinkova. 1991. *Explanatory Note to the Geological Map of Bulgaria in Scale 1:100 000. Petrich Map Sheet*. Sofia, Ministry of Environment and Water, Bulgarian National Geological Survey, 40 p. (in Bulgarian).